

ÖZET

Mekan olgusuna tarihsel süreç olarak ele aldığımız zaman, temelde korunma ve barınma ile başladığı görülmektedir. Topluluk şeklinde yaşamayı yavaş yavaş öğrenen insanoğlu barınma ihtiyacı ile birlikte doğayı gözlemlemiş, doğada var olan malzemeleri kullanmış bununla yetinmeyerek doğada var olan malzeme ve biçimleri bilerek yada bilmeyerek taklit etmiş yada farklı biçimler yaratmaya çalışmıştır. İnsanoğlu değişen yaşam koşulları ve teknoloji içerisinde kendine özgü sosyal, psikolojik ve kültürel etkenler altında yaşadığı alanı biçimlendirmiştir. Bununla birlikte her döneminde mekan kavramında değişim söz konusu olmuştur. Mimarlık, tasarım ve mekan olgusuna yön veren kültürel, coğrafi ve iklimsel diğer unsurlarda çeşitlenme oluşturmada etken rolde yer almaktadır. Her dönemde mekan içerisinde kullanılan öğeler kişisel bakış açısıyla farklı değerlendirilmekte ve bu doğrultuda çeşitlenme kaçınılmaz olmaktadır.

Çeşitlenmeye gidişteki her kişinin bilişsel süreç içerisinde oluşan değişikliklerin tasarım süreci içerisinde çeşitlenme yaratması beklenen sonucu oluşturmaktadır. Bu bilişsel süreç içerisindeki oluşan çeşitlenme aynı zamanda teknolojik ve üretim süreçlerindeki girişimlerden de etkilenmekte ve buna bağlı olarak oluşturulan biçim çeşitliliği zenginleşmektedir. Bu anlamda hızla gelişen bilim ve teknolojinin tasarımı, tasarım sürecinden, yapım sistemlerine ve malzemeye kadar farklı boyutta etkilediğini söylemek mümkündür. Bu gelişmeler tasarım kurgulama sürecinde düşünsel üretimi içeren deneysel ve kavramsal çalışmalar yapılmasına olanak sağlamış ve bu bağlamda çalışmalar sürekli olarak gelişim göstermiştir. Çeşitlenmenin getirdiği bu sebeplerden dolayı tasarımcının karmaşıklaşan kurgulama sürecini daha anlaşılır ve basit bir hale getirebilmesi için çeşitli yol haritaları oluşturulmuştur. Çeşitlenmeyle birlikte kurgulama süreçlerinde izlenen yöntemler tez çalışmasının konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmada günümüz tasarım yaklaşımlarında öne çıkan yöntem araştırmaları çalışmanın önemini oluşturmaktadır. Araştırma sürecinde mekan kurgusu üzerindeki tasarım sürecinde çeşitlenme oluşumunun etkenlerinden, biliş, kültür ve idrak gibi bileşenler irdelenmektedir. Tüm bunların ışığında tasarımda çeşitlenme oluşturan

etkenler ve buna bağlı olarak oluşturulan yöntemler araştırılmıştır. Tasarımda eşitlenme sağlayan yöntemlerin günümüz mekan uygulamaları üzerinde incelenmesi; Tezin ana başlıklarını oluşturana; tasarımda çeşitlenme, çeşitlenme sağlayan yöntemler ve sonuçlar olmak üzere üç bölümde gerçekleştirilmiştir.

Tasarımda eşitlenme başlığı altında; tasarım, yaratıcılık ve çeşitlenme kavramları tanımlanmaktadır. Tasarım kavramında sürece ve tanımlamaya yönelik görüş ve yaklaşımlar ortak bir ereve içinde tanımlanmaktadır. Buna göre tasarım; yaratıcılık, hayal etme, kurgulama, zihinde canlandırma üzerinde yoğunlaşmakta, zihinsel düşünme eylemi olarak ele alınmaktadır. Yaratıcılık kavramı bileşenleri ile açıklanmıştır. Yaratıcılık bileşenlerini oluşturana öğeler; çevrenin canlı ve cansız bileşenleri, kültür, bellek, algı olmak üzere dört alt başlık altında tanımlanmıştır.

Çeşitlenme başlığı altında, tanımını nedenleri, tasarımda kendini yenileme gerekliliği ‘Evrimleşme’, tasarımda çeşitlenme arayışı sürekliliği ‘rnt’ olmak üzere dört alt başlık açılmıştır.

‘Evrimleşme’ başlığı altında, ‘Evrilme, Evrilebilirlik ve Değişkenlik, Evrim, Evrimleşebilirlik’ tanımlamaları yapılmış ve tasarım süreci içinde ilişkilendirilmiştir.

Bu kapsam içerisinde tasarımda çeşitlenme sağlayan süreç içerisindeki etkenler doğrultusunda çeşitlenme sağlayan yöntemler, doğal örüntüler ile çeşitlenme sağlayan yöntemler, kültürel örüntüler ile çeşitlenme sağlayan yöntemler, algoritmik örüntüler ile çeşitlenme sağlayan yöntemler maddeler halinde geçilmiş ve bu doğrultuda kapsamlı örnek araştırma çalışmaları yapılmıştır. Seçilen rnekler, oluşturulan tablo modelleri üzerindeki yöntem kriterleri esas alınarak örneklem kümeleri oluşturulmuştur. Örneklem ve yntem zerinde eşleştirme tablosu alışmanın sonu blmn oluşturmuştur.

alışmanın gerekleştirilmesi ile i mimarlık tasarım eğitiminde ve mesleğin uygulama srelerinde, dşnme biimleri içerisinde oluşana yntemlerin tasarımcının kendi tasarım sreci içerisinde kullanımına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

ABSTRACT

When we talk over the space fact as a historical process, it has begun within sheltering and harboring in basic. The human being who is slowly learning to live as a community, has observed the nature with the need of harboring, used the materials in the nature, and not contented with that, he has copied the materials and the form in the nature deliberately or undeliberately, or tried to create different forms. And the human being has given shape to his living space under the psychological and the cultural determinants in changing living conditions and technology. However "the space" Notion has been discussed changing in every term. Architecture takes part in active role at the forming the variation in cultural, geographical and climatic elements that dominate design and space fact. In every term, the objects used in space have been evaluated in different personel view and the variation becomes unavoidable.

Every ones proceeding variation, creating variation in the design procedd of the differences consisted in the cognitive process is an awaited result. This variation consisted in the cognitive process is also affected from the attempts in the technologic and manufacture processes and form variety is accordingly rising up. In this sense, iti is possible to say that the fastly developing science and technology affected the design from design process to construction systems and materials. These developments made possible doing the experimental and notional works including ideational manufacture during the design editing and the works have concordantly been developed. Because of the reasons of variation, various courses of action have been constituted to make the complicating editing process easy for the designer. Within the variation, the methods in the editing process constitute the topic of the thesis study.

The prominent method researches in today's design approaches constitute the importance of this study. The components as cognition, culture and realization which are the factors of variation genesis in design process on space editing, are probed. According to all of these, the factors composing variation in design and the methods in parallel with are researched. Analyzing the methods supplying variation on today's

space applications; forming the main topics of the thesis; the variation in design, the methods and the results supplying variation.

Under the title of variation in design; design, creativeness and the notion of variation are defined. The comments and approaches devoted to process and the identification in design notion are identified concurrently. Accordingly design; concentrating on creativeness, dreaming, editing and visualized, and discussed as an action of visualized. The design notion is explained within the components. The elements composing the components of creativeness are defined as four sub topics; dead and alive elements of environment, culture, memory, perception.

Under the title of variation; definition, the reasons, the need of renewal in design "Evolution", the invariability of the variation in design "Pattern" are defined.

Under the title of Evolution, inversion, the ability of Evolution and inequality, evolvment, the ability of evolvment are defined and associated with design process.

In this context, the methods supplying variation toward the factors in the design variation process, the methods supplying variation with natural patterns, the methods supplying variation with cultural patterns, the methods supplying variation with algorithmic patterns are stipulated and extensive sample research studies are done. The analysis charts on the selected samples are examined under the models of method-practise. The match-up chart on the sample and method constitutes the final part of the study.

Within the realizm of the study in the interior design education and the profession practise processes, using the methods in the consideration forms' being contributed in the designer's self design process is aimed.